

TAŞOCAKLARI NİZAMNAMESİ (1901)

1 Rebiülevvel 1319 - 6 Haziran 1317

BİRİNCİ FASIL

(Birinci Bölüm)

Ahkamını umumiye

(Genel Hükümler)

Madde 1- Ocaklar somaki ve alçı ve kireç ve çakmak ve kaldırım ve değirmen ve litoğrafya ve envai mermer ve çakıl ve gre ve granit ve kumlu ve emsali taşlarla amyant ve puzolan ve strasi ve bazalt ve lav ve marn ve tebeşir ve üstübeç ve kil ve çimento ve kaolen ve feldspat ve buna mümasil ecsamdan ve yün ve yapağı tathiri ve çanak ve çömlek ve emsali mamulat ve boya imal veyahut toprağı kuvvetlendirmek için erbabi ziraat tarafından istimal olunan piritli ve diğler topraklardan ve sair bunlara mümasil mevattan ibarettir.

((Ocaklar; somaki, alçı, kireç, çakmak, kaldırım, değirmen, iitoğrafya, çeşitli mermer, çakıl, gre, granit, kumlu ve benzeri taşlarla amyant, puzolan, strasi, bazalt, lav, marn, tebeşir, üstübeç, kil, çimento, kaolen, feldspat ve buna benzeyen cisimlerden, yün ve yapağı temizliğinde, çanak ve çömlek ve benzeri mamulatta (yapınlarda), boya yapmada veya toprağı kuvvetlendirmek için ziraatçılar tarafından kullanılan piritli ve diğler topraklardan ve başka bunlara benzeyen maddelerden ibarettir.)) () (**)*

() Taşocakları Nizamnamesi kapsamına giren taşocağı maddelerinin; bu maddede sayılan taşlar, cisimler, topraklar ve bunlara benzeyen maddelerden ibaret olduğı bclirtilmiştir. Ancak bunlardan amyant ile kil ve kaolenin bazı türleri (bileşimlerindeki alümina (Al₂O₃) oranı % 30'dan fazla olanlar) 6309 sayılı Maden Kanunu kapsamına alınmışlardır. Ayrıca yukarda sayılan maddeler arasında geçmeyen ve aynı zamanda Maden Kanunu kapsamına girmeyen her türlü maddenin işletilmesi için de taşocağı ruhsatı alınabilir.*

(**) 6309 sayılı Maden Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanun kapsamına giren ve maden sayılan maddeler sıralanmıştır. Taşocakları Nizamnamesinde zikredilmemiş bulunan veya zikredilmekle beraber bilesim ve nitelikleri bakımından Maden Kanunu ile Taşocakları nizamnamesinden hangisine tabi olması gerektiği konusunda tereddüt edilen veya ihtilafa düş!en maddeler, Maden Kanununun 2 nci maddesine göre Bakanlar Kurulu kararıyle Kanun hükiimlerine tabi tutulabilirler. Nitekim bu çeşit maddelere ait kararnarneler kitabımızın Bölüm 1'de verilmiştir.

Diğer yandan herhangi bir taşocağı maddesinin belirli koşullarda (yalnız o sahaya mahsus olmak kaydıyla) Maden Kanunu kapsamına ahnabileceği, yine bu Kanunun 2 nci maddesinde ve buna ilişkin yönetmeliğinde belirtilmiştir.

Madde 2- Ocaklar hangi nevi arazide zuhur eder ise küşat ve imal etmek hakkı o arazi eshabına aittir. ((Ocaklar hangi çeşit arazide meydana çıkarsa (sahipli arazilerde) açma ve işletme hakkı o arazi sahibine aittir.)) (*)

() Maden Kanununa göre madenler, içinde buldukları arazinin mülkiyetine bağlı olmadıkları, Devletin hüküm ve tasarrufu altında oldukları halde taşocağı maddeleri, meydana çıktıkları arazinin mülkiyetine ait olmakla önemli bir farklılık arz etmektedir.*

Madde 3- Bir kimse tahtı tasarrufunda bulunan arazide zuhur eden ocaklardan inşaat ve imalatı zatiyesine mahsus mevadı hükümete ihbarı keyfiyet etmeğe ve bir guna harç ve vergi vermeğe mecbur olmaksızın ihraç ve istimal edebilir.

((Bir kimse, tasarrufu altında bulunan (sahibi bulunduğu) arazide meydana çıkan ocaklardan, kendine ait özel inşaat ve imalat (yapım işleri) için ihtiyacı olan maddeleri, hükümete (vilayete) durumu haber vermeye, harç ve vergi ödemeye zorunlu olmaksızın çıkarabilir ve kullanabilir.)) (**)

(**) Yalnız şahsın inşaat ve yapımının o arazi içinde olması şarttır. Başka yerlere taşınacak taşocağı maddelerinden ise, gerek sahibi tarafından kullanılacak olsun gerekse ticaret için olsun resim ödenmesi gerekir.

Madde 4- Bir kimse mutasarrıf olduğu veyahut sahibini irza eylediği arazide lieclitticare ocak küşat ve imaletmek istediği halde hükümeti mahalliyeye ba istida ihbarı keyfiyet etmeğe mecburdur. ((Bir kimse, sahip olduğu (kendi arazisinde) veya sahibini razı ettiği (kiraladığı) arazide ticaret amacıyla ocak açmak ve işletmek isterse, mahalli hükümete (vilayete) dilekçe ile durumu bildirmeye (başvurmaya) zorunludur.))

Madde 5- Arazi emiriyeyi haliyede ocak küşat ve imali sahibi arz olmak itibariyle hükümeti seniyeden ruhsat istihsaline mütevakkıf tır.

((Hazineye ait boş arazide ocak açmak ve işletmek isteği, hükümetten (vilayetten) ruhsat elde etmeye (izin almaya) bağlıdır.))

Madde 6- Bir karye ve kasabaya veyahut müteaddit karyelere mahsus mer'a ve kuru ve sair urnuma ait arazii metrukede ocak küşat ve imali için ruhsat itası o köy veya kasaba ahalisinin ihtiyacatı tazyik edilmemek şartıyla meşruttur.

((Bir köy veya kasaba ve yahut birkaç köye ait mer'a, kuru ve diğer umuma (kamuya) ait (halka ayrılan) arazide ocak açmak ve işletmek için ruhsat verilmesi, o köy ve kasaba halkı ihtiyaçlarının baskı altında tutulmaması (zorlanmaması) şartına bağlıdır.))

Madde 7- Canibi miriye ait ormanlar ile maadasında ocak küşat ve imali istida kılındıkta ocağın küşadında orman ve madenin menfaatleri bilmukayese ormanca mahzur olmadığı mahalli orman memurlarından bittahkik anlaşıldıktan sonra küşadı istenilen ocak miri ormanında ise ruhsatname ve maadasında ise onuncu madde mucibince ilmühaber verilir.

((Devlete ait ormanlar ile bunların dışında (başka ormanlarda) ocak açmak ve işletmek için dilekçe verilince, ocağın açılmasınca orman ve madenin yararları karşılaştırılarak orman bakımından sakınca olmadığı (elde edilecek yararın ormana verilecek zarardan fazla olacağı), o yerin orman memurlarından soruşturma ile anlaşıldıktan sonra açılması istenen ocak Devlet ormanında ise ruhsatname, dışında ise 10 uncu madde gereğince ilmühaber verilir.)) ()*

(*) Osmanlı Devleti döneminde özel mülkiyet konusu olan ormanlar bulunduğundan yukarki maddede ilmühaberden bahsedilmiştir. Ancak günümüzde, ormanlarda özel mülkiyet söz konusu olrnadığından, 6831 sayılı Orman Kanununun 16.rnaddesi ormanlarda ve civarında taşocağı açmak ve işletmek için orman idaresinden her durumda izin alınmasını şart koymuştur.

Madde 8- İstihkamat ve cepbane mevakiinin hududu memnuasından itibaren bir kilometre mesafedahilinde bulunan mahallerde ocak açılıp işletilmesi için ruhsat itası evvelemerde ocak küşat ve imalinin bir guna mahzuru mucip olmayacağıının memurini askeriyeden bissual tahakkuk etmesine mütevakkıftır.

((İstihkam ve cepbane mevkilerinin yasaklanmış sınırından itibaren 1 km. mesafe içinde bulunan yerlerde ocak açılıp işletilmesi için

ruhsat verilmesi, herşeyden önce ocak açma ve işletmenin bir sakıncasının bulunmadığının askeri memurlardan sorularak gerçekleşmesine bağlıdır.)) ()*

(*) Askeri yasak bölgeler içinde ve civarında taşocacı açıp işletirken Askeri Yasak Bölgeler Kanunu hükümleri göz önünde tutulmalıdır. Bunun için sahanın bulunduğu yerdeki askeri makamlardan izin alınması gerekir.

İKİNCİ FASIL

(İkinci Bölüm)

Ocakların sureti küşat ve imali

(Ocakların açılması ve işletmesi hususu)

Madde 9- Bir kimse mutasarrıf olduğu yahut sahibini irza eylediği arazide lieclitticare ocak küşat ve imali için hükümeti mahalliyeye vereceği istidanamede evvela sahibinin isim ve şöhret ve mahalli ikametgahı, saniyen ocağın vaki olduğu arazi efrat uhdesinde olduğu halde sahibinin isim ve şöhretini ve rızası tahsil olunduğunu, salisen mahalli mezkürda ocak küşat ve imalinden dolayı terettüp edecek zarar ve ziyanı tazmin edeceğini, rabian civarında bulunan menzil ve binalar ile emlaki saireye ve her nevi yollara ve en yakın miyahı cariyeye münasebetini, hamisen ocağın sathı arzda veyahut mağara hafriyle tahtelarz imal olunacağını, sadisen ocaktan çıkarılacak mevadın cins ve nev'ini ve hangi mahalle nakit ve ihraç edileceğini, sabian ocağın tahminen *vaziyet ve cesametini* derç ve tasrih etmeğe mecburdur.

İşbu istidanameye ocağın küşat ve imalinden dolayı terettüp edecek zarar ve ziyanı tazmin olunacağına dair bir kıt'a kefalet senediyle arazi ahar bir kimsenin tahtı tasarrufunda olduğu halde rızası tahsil olduğuna ve ne kadar bedel veya ücret tayin kılındığına ve ne müddetle akdi mukavele edildiğine dair sahibi arazi tarafından mahtum ve mukavelat muharrirliğinden musaddak bir senet raptedilecek ve küşat ve imali istida olunan ocaklardan ihraç olunacak mevadın gerek ham ve gerek mamulünden ikişer parça nümunesi dahi birlikte takdim olunacaktır. İşbu nümunelerin biri hükümeti mahalliyede hıfz ve diğeri on beşinci maddede muharrer surete tevfikan Maadin Nezaretine irsal kılınacaktır. Ocağın icrayı imalatı için tahtelarz kuyu ve mağara küşadı lazım geldikte zirde beyan olduğu veçhile tanzim kılınacak haritanın üç nüshası istidanameye raptedilmek lazımdır. İşbu nüshalardan biri hükümeti mahalliyede hıfzolunur ve diğeri on beşinci madde mucibince

Maadin Nezaretine gönderilir ve üçüncü nüshası dahi bittasdik sahibi istidaya iade kılınır.

Mezkür harita beş yüzde bir mikyasında tanzim olunup bunda ocağın küşat ve imaline muktazi arazinin rniktariyle ocağın vaki olduğu arazinin hududu ve o huduttan itibaren iki yüz ellişer metre mesafe cihati erbaa dahilinde vaki kaffei ebniye ve her nevi miyahı cariyeye ve küşadı iktiza eden kuyu ve mağara mahreçleri gösterilecektir.

((Bir kimse; tasarrufu altında bulunan (sahip olduğu) veya sahibini razı ettiği (kiraladığı) arazide ticaret amacıyla ocak açmak ve işletmek için mahalli hükümete (vilayete) vereceği dilekçede;

- a) Sahibinin (başvuranın) adı, soyadı ve adresini (oturma yerini),*
- b) Ocağın bulunduğu arazi başkasının ise onun adı, soyadı ve rızasının alındığını (gösteren muvafakatname),*
- e) Adi geçen yerde ocak açma ve işletmeden dolayı doğacak zarar ve ziyarı ödeyeceğini (bildiren taahhütname),*
- d) Etrafta bulunan menzil, bina ile diğer mülklere ve her çeşit yollara, en yakın akarsuya ilgisini,*
- e) Ocağın yerüstünde veya mağara (galeri) biçiminde yeraltında işletileceğini (işletmenin açık veya kapalı olacağını),*
- f) Ocaktan çıkarılacak maddelerin cins ve türünü, nereye taşınacağını ve gönderileceğini,*
- g) Ocağın tahmini durumunu ve büyüklüğünü, yazmaya ve göstermeye zorunludur.*

Bu dilekçeye; ocağın açılması ve işletilmesinde dolayı doğacak zarar ve ziyarın ödeneceğine dair bir adet kefalet senedi (kefaletname) ile arazi başka bir kimsenin tasarrufu altında ise rızasının alındığına ve ne kadar bedel veya ücret verileceğini ve ne süreyle sözleşme yapıldığına dair arazi sahibi tarafından mühürlü ve noterden onaylı bir senet (taahhütname) bağlanacak, açılması ve işletilmesi istenen ocaklardan çıkarılacak maddelerin gerek ham gerek işlenmişinden ikişer parça örnekle birlikte verilecektir. Bu örneklerden biri mahalli hükümette (vilayette) saklanıp diğeri 15. maddede yazılı biçime uygun olarak Maadin Nezaretine (Bakanlığa) gönderilecektir. Ocağın işletilmesi için yeraltında kuyu ve mağara (galeri) açmak gerekirse aşağıda bildirilen biçimde düzenlenecek 3 nüsha haritanın dilekçeye bağlanması gerekir. Bu nüshalardan biri mahalli hükümette (vilayette) saklanıp diğeri 15. madde gereğince Maadin Nezaretine (Bakanlığa) gönderilir, üçüncü nüshası da onaylanarak dilekçe sahibine geri verilir.

Adı geçen harita 1/500 ölçeğinde düzenlenip, bunda ocağın açılması ve işletilmesine gerekli (ruhsatı istenen) arazi miktarı ile ocağın bulunduğu arazinin sınırları ve o sınırdan itibaren dört yandan 250 metreuzaklık içinde bulunan bütün binalar, her çeşit akarsu (eşme dahil) ve açılması gerekli kuyu ve mağara (galeri) ıkışları (ağızları) gösterilecektir.

Madde 10- Hkmeti mahalliyeye takdim olunan istidanameler bittetik şeraiti mevzuasına muvafık olup olmadığı ve ocak kşadının bir guna mahzuru mevcut olup olmayacağı bamazbata Orman ve Maadin ve Ziraat Nezaretine işar edilir.

Cereyan eden muamelenin nizama muvafık ve ocağın küşadı her nevi mahzurdan salim olduğu nezaretimşarnileyhaca tahakkuk ederse imalat için bir müddet tayin ve rüsumu nisbiyenin miktarı mevadın cinsine göre tasrih edilerek istida sahibine bir kıta matbu koçanlı ilmhaberinin lüzumu itası hükümeti mahalliyeye bildirilir.

Aksi takdirde esbabı mucibesi zahrına tahrir olunarak istida iade olunur.

((Mahalli hükümete (vilayete) verilen dilekçeler incelenerek mevzuata uygun olup olmadığı ve ocak açılmasının bir sakınca yaratıp yaratmayacağı bir tutanakla Orman, Maadin ve Ziraat Nezaretine (Bakanlığa) bildirilir.

Yapılan işlemin kurallara (yasa hükümlerine) uygun ve ocak açılmasının her çeşit sakıncadan uzak Olduğu (hiç sakınca bulunmadığı) adı geçen Bakanlıkça gerçekleşirse, maddenin (ıkarılacak taşocağı maddesinin) cinsine göre bir işletme süresi ve nispi resim miktarı belirtilerek dilekçe sahibine bir adet basılı koçanlı ilmhaberinin verilmesi gereği mahalli hükümete (vilayete) bildirilir.

Aksi takdirde, (kabul edilmezse dilekçenin arkasına) gerekçesi yazılarak geri verilir.)

Madde 11- Hkmeti mahalliyeye verilen istidanameler ile mukabilinde ita olunan ilmühaber ve reddolunan istidanamelerjn esbabı mucibesi defteri mahsusuna kaydolunur. Beher sene Mart içinde birer kıta cetvelleri on beşinci maddede beyan olunan nümune ve haritalarla beraber Maadin Nezaretine gönderilir.

((Mahalli hükümete (vilayete) verilen dilekçeler ile karşılığında verilen ilmühaber ve reddedilen dilekçelerin gerekçesi özel defterine kaydedilir.

Her yıl mart ayı içinde birer adet cetvelleri 15. maddede bildirilen örnek ve haritalarla birlikte Maadin Nezaretine (Bakanlığa) gönderilir.))

Madde 12- Arazii emiriyeyi haliyede ve kura ve kasabata ait arazide ocak küşat ve imali için hükümete verilecek istidanameler dokuzuncu maddede arazi sahiplerinin istihsal rızasına dair münderiç olanahkam ve kuyuttan mada bilcümle şeraiti havi olmak lazım geldiği gibi takdim olunan istidaname herhalde asıl ocağın cesametini ve ocağın tetümmesi olmak üzere etrafındaki arazinin dönüm itibariyle vaziyet ve hududunu mübeyyin hiç olmazsa kroki şeklinde bir harita raptetmek ve ocağın imali zımında kaç sene için ruhsat talep olunmakta olduğu tasrih edilmek muktazidir.

((Hazineye ait boş arazide, köy ve kasabalara ait (umuma mahsus) arazide ocak açmak ve işletmek için hükümete (vilayete) verilecek dilekçe, 9. maddede arazi sahiplerinin rızasının alınmasına dair olan hüküm ve kayıtlar dışında bütün şartları içermelidir. Dilekçeye muhakkak asıl ocağın büyüklüğünü ve onun tamamlayıcısı olan etrafındaki arazinin dönüm itibariyle durum ve sınırını gösterir hiç olmazsa kroki biçiminde bir harita () bağlamak ve ocağın işletilmesi amacıyla kaç yıl için ruhsat istendiğinin belirtilmesi gerekir.))*

(*) Bir teknik eleman tarafından hazırlanacak bu kroki 1/500 ölçeğinde ve altı adet olmalıdır.

Madde 13- (Değişik; kanun : 2492 - 2/6/1934, yayım; 6/6/1934) Hükümeti mahalliyeye takdim olunan istidanameler tarihleri sırasıyla defteri mahsusuna kayıt ve istidaname münderecatının sıhhat ve ademi sıhhati hakkında tahkikatı lazıme icra olunarak neticeyi tahkikat idare heyetince mazbata altına alındıktan sonra küşadı için ruhsat talep olunan ocak tahtelarz imal olunacak neviden değil ise 25 seneyi geçmemek üzere müsaadesi verilir.

((Mahalli hükümete (vilayete) verilen dilekçeler, tarihleri sırasıyla özel defterine kayıt ve dilekçe içindekilerin doğruluğu ve yanlılığı hakkında gereken soruşturma yapılır. Soruşturma sonucu, yönetim kurulunca tutanakla saptandıktan sonra, açılması için ruhsat istenen ocak, yeraltı (kapalı) işletmesi türünden değilse (yerüstü-a çık işletme ise) 25 yılı geçmemek üzere izin verilir.))

Madde 14- Maddei sabıkada beyan olunan evrak ve teferruatı makamı vilayete vürut ettikte küşadı için ruhsat talep olunan ocak tahtelarz imal olunacak neviden ise heyeti fenniyesi, maden mühendisi bulunmadığı halde nafia mühendisi ve o da bulunmazsa beledi mühendisi marifetiyle

tetkik ve istidanamenin ciheti sairesi dahi meclisi idarei vilayetten tahkik olunarak şeraiti mevzuasma muvafık olup olmadığı ve ocağın küşadı bir güna mahzuru mucip olup olmayacağı ba mazbata Orman ve Maadin ve Ziraat Nezaretine iş'ar edilir. Cereyan eden muamelenin nizama muvafık ve ocağın küşadı her nevi mahzurdan salim olduğu nezareti müşarünileyhaca tahakkuk eylediği takdirde imal müddeti yirmi beş seneden akal olursa ocağın küşadı için bir müddet tayin ve mevadın cinsine göre ruhsatname harcının ve rüsumu mukarrere ve nisbiyenin miktarı tasrih edilerek sahibi istidaya bir kıta matbu ve koçanlı ilmühaber verilmek üzere valii vilayete tebliğ olunur. imal müddeti yirmi beş seneden ziyade olur ise ocağın imali zımında bir şartname tanzim ve Şürayı Devletçe tetkik olunduktan sonra bilistizan şurefmüteallik buvrulacak iradei seniyei hazreti padişahi mucibince iktizası ifa olunur. Cereyan eden muamele nizama muvafık ve ocağın küşadı her nevi mahzurdan salim olmadığı tahakkuk eylediği takdirde olbaptaki istida iade olunur.

((Geçen maddede bildirilen evrak ve ekleri vilayet makamına (valiliğe) gelince açılması için ruhsatı istenen ocak, yeraltı işletmesi ise teknik heyetçe, maden mühendisi bulunmadığı takdirde nafia (bayındırlık) mühendisi, o da bulunmazsa belediye mühendisi aracılığıyla incelenir. Dilekçenin diğer yönleri de il yönetim kurulundan soru soruşturularak mevzuatın şartlarına uygun olup olmadığı ve ocağın açılmasının bir sakıncası bulunup bulunmadığı tutanakla saptanarak Orman, Maadin ve Ziraat Nezaretine (Bakanlığa) bildirilir.

Yapılan işlemin kurallara (yasa hükümlerine) uygun ve ocağın açılmasının her çeşit sakıncadan uzak olduğu (hiç sakınca bulunmadığı) adı geçen Bakanlıkça gerçekleştirildiği takdirde işletme süresi 25 yıldan az olursa; ocağın açılması için bir süre belirtilir ve maddenin (çıkartılacak taşocağı maddesinin) cinsine göre ruhsatname harcı, nispi ve mukarrer resim miktarı saptanarak dilekçe sahibine bir adet basılı koçanlı ilmühaber verilmek üzere il valisine tebliğ edilir. İşletme süresi 25 yıldan fazla olursa; ocağın işletilmesi amacıyla bir şartname düzenlenip Danıştayca incelendikten sonra (Padişahın onayına sunularak yüce buyruğu = Bakanlar Kurulu Kararı) uyarınca gereği yapılır. Yapılan işlemin kurallara (yasa hükümlerine) uygun olmadığı ve ocağın açılmasının her çeşit sakıncadan uzak olmadığı (bazı sakıncalar bulunduğu) anlaşıldığı takdirde bu konudaki dilekçe geri verilir.))

Madde 15- Hükümete verilen istidanamelerle mukabilinde ita olunan ruhsatnameler ve reddolunan istidanamelerin esbabı mucibesi tafsilen defteri mahsusuna kaydolunur. Beher sene mart ayı içinde birer kıta cetvelleri ve küşat olunacak ocaklar hasılatının birer nümunesi ve

haritası var ise birer nüshası canibi vilayet- ten Maadin Nezaretine gönderilir.

((Hükümete (vilayete) verilen dilekçeler ile karşılığında verilen ruhsatnameler ve reddedilen dilekçelerin gerekçesi ayrıntısıyla özel defterine kaydedilir. Her yıl mart ayı içinde birer adet cetvelleri ve açılacak ocakların ürününden birer örnek ve haritası varsa birer nüshası il tarafından Maadin Nezaretine (Bakanlığa) gönderilir.))

Madde 16- Menafii umumiyeye ve hükümete ait inşaata muktazi levazımı adilane ve bitarafane takdir edilecek bedel mukabilinde itaya ocak eshabı mecburdur.

((Umumun yararına (kamu kuruluşlarına) ve hükümete ait inşaata gerekli malzemeyi (taşocağı maddelerini) adeletli ve tarafsız olarak takdir edilecek bedel karşılığında vermeye ocak sahibi zorunludur.))

Madde 17- Arazii emiriye haliyede ve kura ve kasabata ait arazii metrukede küşat olunacak ocaklar için ruhsat istihsalı zımında eşhası müteaddide tarafından istida vukubulur ise müstediler arasında bilmüzayede en yüksek rüsumu nisbiye ile uhdesinde tekarrür edene ruhsat verilir.

Ocak küşat ve imaline talip olanlara kavanini haliye ve müstakbelei Devleti Aliyyeye ittiba etmek şartıyla ruhsat verilir.

((Hazineye ait boş arazide, köy ve kasabalara ait (halkın yararına verilmiş) arazide açılacak ocaklar için ruhsat alınması amacıyla birçok kişi tarafından dilekçe verilirse (birden fazla istek olursa), dilekçiler arasında arttırma yapılarak en yüksek nispi resim verene (teklif ederek üzerine alana) ruhsat verilir.

Ocak açma ve işletmeye istekli olanlara, Devletin şimdiki ve gelecekteki yasalarına uymak şartıyla ruhsat verilir.)) (*)

ÜÇÜNCÜ FASIL

(Üçüncü Bölüm)

Ocaklardan ahzolunacak rüsum ve harç

(Ocaklardan alınacak resim ve harçlar)

Madde 18- Ocak işletmek için ruhsat veyahut ilmühaber istihsal edenlerden ocak hasılatının vapur veya şimendifer iskelesinde veya

ocak mahallindeki kıymetinden masarifi nakliyesi ve mamut olduğu halde masarifi imaliyesi tenzil olunduktan sonra yüzde beş resmi nisbi istifa olunur. Fakat amvant ve kırmızı ve yeşil somaki taşları müstesna olup bunların rüsumu nisbiyesinin miktarı yüzde yirmiyi tecavüz etmemek üzere Orman ve Maadin ve Ziraat Nezaretince tayin olunur.

((Ocak işletmek için ruhsat veya ilmühaber alanlardan ocak ürününün, vapur iskelesi veya tren istasyonu veya ocak yerindeki kıymetinden, taşıma giderleri ve işlenmiş ise işleme giderleri düşüldükten sonra (kalan kıymeti üzerinden) Y 5 nispi resim alınır. Fakat amyant, kırmızı ve yeşil somaki taşları ayrı tutulup bunların nispi resim miktarı 20'yi aşmamak üzere Orman, Maadin ve Ziraat Nezaretince (Bakanlıkça) saptanır.)) ()*

(*) Bugünkü uygulamada, Hazineye ait tapulu arazide taşocağı işletme için öncelikle Maliye Bakanlığı Milli Emlak Müdürlüğünden arazinin kiralanması gerekir. Bunu takiben sahanın bağlı bulunduğu il özel idareden taşocağı ruhsatı alınacaktır.

(*) Bu maddeye göre taşocağı sahalarından alınacak olan resimlerin hesabı oldukça karışık görünmektedir. İl özel idarelerince yapılan uygulamada; taşocağı sahası ihalesiz olarak verilmişse, ruhsatnamenin verildiği yılı izleyen mali yılbaşında, ocak büyüklüğü göz önüne alınmadan, o yıl içinde yapılan üretim miktarına göre (kaç ton taşocağı maddesi çıkarılmış ise) her yıl değişen tarifeler üzerinden nispi resim alınmaktadır. Bazı illerde ise; ihaleli taşocağı sahalarında ruhsat verilirken, çıkarılacak taşocağı maddesi miktarına bakılmaksızın yıllık sabit bir bedel konmakta ve resim yerine bu bedel peşin olarak alınmaktadır.

Madde 19- Ocaklardan ihraç olunacak mevaddan alınacak rüsumun nihayet beş seneyi geçmemek üzere maktuiyete raptı dahi caizdir. Şu kadar ki bu suretin icrası ocağın bidayeti küşadından itibaren imal olduğu ilk sene müddeti hesaba dahil olmamak şartıyla laakal üç sene müddet imal ve idaresiyle miktarı hasılatının taayyün etmesine ve vilayetle sahibi ruhsat beyninde bilmüzakere verilecek kararın Maadin idaresinden tasdik kılınmasına mütevakkıftır.

((Ocaklardan çıkarılacak maddelerden alınacak resimlerin en çok 5 yılı geçmemek üzere maktu miktara (kesin olarak) bağlanması yerindedir. Şu kadarki, bu usulün uygulanması, ocağın açılmasının başlangıcından itibaren işletildiği ilk yıl hesaplama süresi içinde olmamak şartıyla, en az 3 yıl süreyle işletilmesi ve yönetilmesiyle, ürün (ocaktan çıkarılan mal) miktarının belirlenmesine ve il'le ruhsat sahibi arasında görüşme ile verilecek kararın Maadin İdaresince (Maden İşleri Genel Müdürlüğü) onaylanmasına bağlıdır.))

Madde 20- On sekizinci maddede gösterilen rüsumdan maada ilmühaber için beş lira adi ruhsatname için mevadin cinsine ve tayin olunacak müddete göre beş liradan yirmi beş liraya ve on dördüncü maddede gösterildiği veçhile bairadei seniyei hazreti padişahı verilecek ruhsatnameler için yirmi beş liradan yüz liraya kadar harç alınacağı gibi arazii miriyei haliye ve arazii metrukede imal olunan ocağın sathı müstevii ufki itibariyle ve tetümmesi olan arazinin beher dönümü için senevi on para resmi mukarrer alınacaktır. Küşadına ruhsat verilecek ocakların mesahai sathiyesi bin dönümden ziyade olmayacak ve bin dönümden ziyadeye lüzum görüldüğü takdirde Babıaliden bilistizan şerefmüteallik buyrulacak iradei seniyei hazreti padişahı mantuku münifine tevfikan muamele olunacaktır. İşbu nizamnamede beyan edilen şeraite tevfikan ruhsatnamesi ita edilen ocaklar ferağ olunur ve ocakların intikal muamelatı derununda buldukları arazi hakkında cari olan ahkamı kanuniyeye tabidir. Idareten verilmiş olan ruhsatnamelere ait ferağ ve intikal muamelatı liva ve vilayet meclisi idaresi huzurunda ve bafermanı aliita kılınan ruhsatnamelere ait muamelatı mezkure Dersaadette Orman ve Maadin ve Ziraat Nezaretince teşkili tarafeyn ile takrirleri bilistima icra olunur ve defteri mahsusuna kaydile bir ilmühaber ita kılınır. Mefruğunleh ile kendilerine ocak intikal edenlerden ocağın cinsine göre ilmühaber veya ruhsatname harcına müsavi bir resmi ferağ ve intikal alınır.

((18. maddede gösterilen resimden başka, ilmühaber için 5 lira, adi ruhsatname için maddenin cinsine ve saptanacak süreye göre 5 liradan 25 liraya ve 14. maddede gösterildiği gibi (Padişahın yüce buyruğu = Bakanlar Kurulu Kararı) ile verilecek ruhsatnameler için 25 liradan 100 liraya kadar harç alınacağı gibi Hazineye ait boş arazi ve (halkın yararına verilmiş) arazide işletilen ocağın yatay olarak düz yüzeyi (kapladığı alan) itibariyle ve tamamlayıcısı olan (tamamlayıcı parçalarının kapladığı) arazinin her dönümü için yıllık 10 para mükerrer resim alınacaktır. Açılmasına ruhsat verilecek ocakların yüzölçümü 1000 dönümden fazla olmayacak, 1000 dönümden fazla ya gerek görüldüğü takdirde ((Babıali (Başbakanlık)'tan Padişahın onayına sunularak yüce buyruğunca (Bakanlar Kurulu Kararınca).)) uygun görülecek işlem yapılacaktır. ()*

(*) Harçiar Kanunundaki 2345 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra (8) numaralı tarifinin III/5 bendi hükmüyle; Taşocağı Nizamnamesine göre verilecek ruhsatnamelerden her yıl için 15.000 lira harç alınmaktadır. Diğer yandan taşocağı sahalarının büyüklüğü konusunda Danıştaydan alınan görüş ve 6664 sayılı Kanun uyarınca 1000 dönümü gecen sahalar için de vilayetler taşocağı ruhsatı verebilmektedir.

Bu Nizamnamede belirtilen şartlara göre ruhsatname verilen ocaklar devredilebilir. Ocakların intikal işlemleri, içinde buldukları arazi hakkında geçerli olan (arazinin bağlı bulunduğu) yasal hükümlere tabidir. İdarece verilmiş olan ruhsatnamelere ait ferağ ve intikal (devir) işlemleri ilçe (sancak) ve il yönetim kurulu huzurunda ve (yüce fermanla Bakanlar Kurulu Kararıyla) verilen ruhsatnamelerin adı geçen işlemleri İstanbul'da (Hükümet merkezinde) Orman, Maadin ve Ziraat Nezaretince (Bakanlıkça) tarafların teşkili ile öneriler dinlenerek yapılır ve özel defterine kaydedilip bir ilmühaber verilir. Devir ile kendilerine ocak intikal edenlerden ocağın cinsine göre ilmühaber veya ruhsatname harcına eşit bir ferağ ve intikal (devir) resmi alınır .))

Madde 21- Mevaddı sabıkada beyan olunan rüsum ve harçlar Maadin Nezaretine ait olmak üzere hükümeti mahalliye marifetiyle istifa ve mukabilinde ilmühaber ita edilir.

((Geçen maddelerde belirtilen resim ve harçlar Maadin Nezaretine (Bakanlığa) ait olmak üzere mahalli hükümet (vilayet) tarafından alınır ve karşılığında ilmühaber verilir.))

Madde 22- Rüsumu nisbiyesi tediye ve ifa ile mukabilinde ilmühaber ahz olunmadıkça ocaklardan mal naklolunamaz.

((Nispi resim ödenip karşılığında ilmühaber alınmadıkça ocaklardan mal nakledilmez.))

DÖRDÜNCÜ FASIL

(Dördüncü Bölüm)

Tedabiri teminiye ve tahaffuziye

(Güvenlik ve korumaya ilişkin önlemler)

Madde 23- Ocaklar umuma vesair efrada ait yol ve kuyu ve çeşme ve binalara mazarratı mucip olmayacak bir mesafede ve ekalli yüz arşın uzakta küşat olunacaktır. Açılacak ocakların işletilmesi için barut istimali lazım geldikte bir güne mazarrat vukubulmamak üzere ocak sahibi tarafından tedabirilazıme ittihaz ve icra edilecektir. Ve ocak küşat ve imal edenler inzibat ve tahaffuzu mucip olarak hükümeti mahalliyeden vukubulacak her nevi tenbih ve ihtarı kabul ve icraya mecburdur.

((Ocaklar, umuma (kamuya) ve diğer kişilere ait yol, kuyu, çeşme ve binalara zararı dokunmayacak bir uzaklıkta ve en az 100 arşın uzakta açılacaktır. Açılacak ocakların işletilmesi için barut kullanılması gerekirse

bir takım zararların meydana gelmemesi için ocak sahibi tarafından gerekli önlemler alınacak ve yerine getirilecektir. Ocak açan ve işletenler, mahalli hükümetten (vilayetten) gelecek emniyet ve korunmayla ilgili her çeşit uyarıyı kabul etme ve yerine getirmeye zorunludur.)) ()*

(*) Bakanlar Kurulunun 18.5.1956 gün ve 4/7310 sayılı kararı ile kabul edilen Patlayıcı Maddeler Nizamnamesine göre, patlayıcı maddelerin kullanılması için İçişleri Bakanlığından izin alınması zorunluğudur.

Madde 24- Tahtelarz mağara küşadiyle imal olunan ocakların ciheti fenniyesine maadini asliye hakkındaki ahkamı nizamiyeye tevfi kan maadin mühendisleri tarafından nezaret olunur.

((Yeraltında mağara (galeri) açılarak işletilen ocakların teknik yönü, asıl madenler hakkındaki yasa hükümleri uyarınca maden mühendisleri tarafından gözetilir.))

Madde 25- Miri ormanları derununda işletilen ocakların ormana müteallik olan cihetine orman müfettişi veya memurları tarafından nezaret edilir.

((Devlet ormanları içinde işletilen ocakların ormana ilişkin yönleri orman müfettişi veya memurları tarafından gözetilir.))

Madde 26- Alelümum ocakların zabıtaca emri nezareti hükümeti mahalliye aittir. Binaenaleyh ocakların emniyet ve sıhhati umumiyeye mazarratı tahakkuk ederse maadin mühendisiyle bilistişare ocağın işletilmesi muvakkaten tatil ve masrafı ocak sahibine ait olmak üzere tedabiri lazıme ittihaz ve icra olunur ve ocağın katiyyen tatili icap ederse keyfiyet bertafsil Maadin Nezaretine bildirilip alınacak cevaba göre muamele edilir.

((Butun ocakların emniyet tarafından gözetim yetkisi mahalli hükümete (vilayete) aittir. Bundan dolayı ocakların, halkın sağlığı ve güvenliği açısından zararı gerçekleşirse (zararlı olduğu anlaşılırsa) maden mühendisiyle görüşülerek ocağın işletilmesi geçici olarak tatil edilir (kapatılır) ve masrafı ocak sahibine ait olmak üzere gerekli önlemler alınır ve yerine getirilir. Ocağın kesin olarak tatili (tamamen kapanması) gerekirse durum ayrıntılarıyla Maadin Nezaretine (Bakanlığa) bildirilerek alınacak cevaba göre işlem yapılır.))

Madde 27- Alelümum ocakların keyfiyeti tasarrufundan veyahut rüsumu aidesinin sureti teati ve tesviyesinden dolayı tekevvün eden ihtilafat bidayeten Orman ve Maadin ve Ziraat Nezaretince ve istinafen Şürayı Devletçe hal ve faslolunur.

((Bütün ocakların kullanılma durumundan veya resim ödenmesi usulünden doğan uyuşmazlıklar başlangıçta Orman, Maadin ve Ziraat

Nezaretince (Bakanlıkça), sonra (istinaf suretiyle) Danıştaya çözümlenir.))

Madde 28- Arazii emiriye ve kur ve kasabata ait arazii metrukede ocak küşat ve imaline ruhsat istihsal eden ocağı atide muharrer müddet zarfında küşat etmezse veyahut küşat edip de mütevaliyen bilaözür üç sene terk ve tatil eder ise hakkı imali sakıt olur ve ocak hükümet vasıtasıyla müzayedeye konulup ruhsatın hini itasında gösterilen şeraitin mecmuuna ittiba edilmek üzere hazinei celile için en nafi şerait teklif eden talibine ihale kılınır. İdareten verilen ruhsatnamelerin inkizayı müddetlerinde sahibi temdidi müddet talebinde bulunur ise temdit hususunda bir nevi mahzur olmadığının tahakkukunda olbaptaki ruhsat harcı alınarak müceddeden ruhsatname ita edilir.

((Hazine arazisi ile köy ve kasabalara ait (halkın yararına verilmiş) arazide ocak açma ve işletme ruhsatı alan, ocağı yazılacak (ruhsatnamede belirtilen) süre içinde açmazsa veya açıp da birbirini izleyen özürsüz 3 yıl terk ve tatil ederse (faaliyette bulunmazsa) işletme hakkı düşer. Ocak hükümet (vilayet) aracılığıyla artırımaya çıkarılıp ruhsatın verilmesi sırasında gösterilen şartların tamamına uyulmak kaydıyla Hazine için en uygun şartları öneren istekliye ihale edilir. İdarece verilen ruhsatnamelerin süreleri bitince, sahibi sürenin uzatılması isteğinde bulunursa () uzatma konusunda herhangi bir sakınca olmadığının anlaşılması halinde ruhsat harcı alınarak yeniden ruhsatname verilir.))*

(*) Taşocağı ruhsatnamesinin süresini uzatma isteğinin, ruhsatın süresi dolmadan (yaklaşık üç ay önce) yapılması gerekir. Ancak ruhsat süresi dolan taşocağı sahaları yeniden ihaleye çıkarılmaktadır.

BEŞİNCİ FASIL

(Beşinci Bölüm)

Hilafı nizam hareket vukuunda edilecek muamelat

(Kurallara aykırı hareket halinde yapılacak işlemler)

Madde 29- Bir kimse mutasarrıf olduğu veya sahibini irza eylediği arazide mevadı sabıkada muharrer şeraite tevfiikan ilmühaber ahzetmeksizin lieclitticare ocak küşat ve imal eylediği halde ilmühaber harcının dört misli cezayı nakdi olarak kendisinden ahzolunduktan sonra çıkarılan mal mevcut ise zaptedilir.

((Tasarrufu altında bulunan (sahip olduğu) veya sahibini razı ettiği (kiraladığı) arazide, yukardaki maddelerde yazılı şartlara göre ilmühaber almaksızın ticaret amacıyla ocak açan ve işletenlerden, ilmühaber

harcının 4 katı ceza nakit olarak alındıktan başka, çıkarılan mal varsa elkonulur.))

Madde 30- Her kim arazii haiyede ve kura ve kasabatta vesair umuma ait arazide mevaddı sabıkada muharrer şeraite tevfikan ruhsatname istihsal etmeksizin ocak küşat ve imal eder ise kendisinden beş Osmanlı lirasından yirmi beş Osmanlı lirasına kadar cezayı nakdi almdıktan başka küşat eylediği ocak zabt ve yirmi sekizinci maddede gösterilen şeraite tevfikan bilmüzayede ihale kılınır.

((Sahipsiz arazide, köy ve kasabalara ve diğer umuma ait arazide, yukardaki maddelerde yazılı şartlara göre ruhsatname almaksızın ocak açan ve işletenlerden, 5 Osmanlı lirasından 25 Osmanlı lirasına kadar nakit ceza alındıktan başka açtığı ocağa elkonur ve 28. maddede gösterilen şartlara göre arttırma ile ihale edilir.))

Madde 31- Bilmühaber veya ruhsatname işletilen ocaklardan rüsumu nisbiyesini ifa etmeksizin mal nakledenlerden rüsumu nisbiyenin dört katı ahz olunur. Ocakların imali uğrunda hükümete ihbarı keyfiyet etmeksizin barut veya eczayı nariyei saire istimal edenlerden on altından yüz altına kadar cezayı nakdi ahzedilir ve ocakları muvakkaten tatil kılınır.

((İlmühaber veya ruhsatname ile işletilen ocaklardan, nispi resim ödemedi mal taşıyanlardan nispi resmin 4 katı alınır. Ocakların işletilmesinde hükümete (vilayete) durumu haber vermeden barut veya diğer patlayıcı madde kullananlardan 10 altından 100 altına kadar nakit ceza alınır ve ocakları geçici olarak kapatılır.))

ALTINCI FASIL

(Altıncı Bölüm)

İşbu Nizamnamenin neşrinden evvel küşat ve imal olunan ocaklara dair bazı ahkam

(Bu Nizamnamenin yayımından önce açılan ve işletilen ocaklara ait bazı hükümler)

Madde 32- Ruhsatı resmiye ile işlemekte olan ocakların eshabı bu Nizamnamenin tayin eylediği şerait ve rüsumu tabi olmak şartıyla ruhsatnamelerinin devir ve ferağına ve intikaline müsaade olunacaktır.

((Resmi ruhsatla işletilen ocakların sahipleri, bu Nizamnamenin belirlediği şartlara ve resimlere tabi olmak kaydıyla, ruhsatnamelerinin devir, ferağ ve intikaline izin verilecektir.))

Madde 33- Orman ve Maadin ve Ziraat Nezareti işbu Nizamnamenin icrasına memurdur.

((Bu Nizamnameyi Orman, Maadin ve Ziraat Nezareti (Bakanlık) yürütür.))

Taşocakları Nizamnamesine müzeyyel Kanun

21 Şaban 1332 - 2 Temmuz 1330 (1914)

Madde 1- Hükümet ve belediyeler namına doğrudan doğruya veya müteahhit vasıtasıyla vücade getirilecek turuku meabir vesair umuru nafia inşaatı için işletilecek mekşuf taş ve kum ve emsali levazım ocaklarıyla arazii emiriyeyi haliyede yeniden küşat edilecek ocaklardan çıkarılacak mevad rüsumdan muaf olup meccanen ruhsatname verilecektir.

Madde 2- İşbu kanun tarihi neşrinden (22/7/1330) itibaren mer'iyülicradır.

Madde 3- İşbu kanunun icrayı ahkamına Maliye ve Ticaret ve Ziraat Nazırları memurdur.

İdarei hususiyelere terkedilen maadin ve taşocakları hakkında Tarifat (*)

1- Maadin Nizamnamesinin bazı maddeleri ile Taşocakları Nizamnamesinin tadiline dair 12 Nisan 341 tarihli ve 608 numaralı kanunun beşinci ve altıncı maddeleri aynen aşağıya geçirilmiştir:

- Mağneziyet, çimento, somaki, mermer, amyant, sünger taşı ocakların ile elyevm hükümet tarafından işletilmekte bulunan Mihaliççik kil ve foçateyn taşocaklarından maada bilümum taşocakları vilayet idarei hususiyelerine terkedilmiştir.
- İşbu taşocakları, nizamnamei mahsusuna tevfiikan vilayet tarafından taliplerine ihale ve rüsumu nisbiye ve mukarrere harçları vilayet idarei hususiyeleri tarafından cibayet olunur.

2- Bu iki madde kanuniye, Taşocakları Nizamnamesinde bu ocakların açılmasına ve işletilmesine ruhsat verecek olan idare ve makamların vazife ve salahiyeti itibariyle yazılı olan hükümlerde bir çok değişiklikler vücuda getirdiğinden bu hususta izahat ve tarifati lazıme birer birer aşağıda gösterilmiştir.

3- 6 Haziran 317 tarihli Taşocakları Nizamnamesinin birinci maddesinde gösterilen nevilerden:

a)

Somaki, mermer, amyant, çimento ve bu maddede sarahaten zikre dilmiyen nevilerden mağnezit ve sünger taşı ocakları ile Mihaliççık'teki kil ve foçateyn ocakları eskisi gibi hükümete aittir.

b) Diğer taşocakları vilayet idarei hususiyelerine devredilmiştir.

Köy sınırı içinden taş, kireç, tuğla, kiremit, çorak, kil gibi ocakların nısıf kutru elliden yüz metreye kadar olanlardan alınacak varidat 18 Mart 1340 tarihli ve 442 numaralı Köy Kanununun 17 nci maddesinin 10 uncu fıkrasına tevfikan köy sandıklarına aittir.

4- Taşocakları Nizamnamesinin 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 inci maddelerinin hükümleri yine eskisi gibi tatbik olunur. Ancak bu maddelerde münderiç hükümeti mahalliye, hükümetitabirleriyle ifade olunan merciler işbu 608 numaralı kanun mucibince vilayet makamlarıdır.

5- 9, 10, 11, 12 nci maddelerinde beyan olunan muameleleri intaca vilayet makamları salahiyettardır. "Maadin Nezaretine" gönderileceği beyan olunan evrak ve vesaikin vilayetlerce ikmalî tetkikatı kafidir. Bunları merkez Ticaret Vekaletine göndermeğe bundan böyle ihtiyacı kanuni mesetmiyecektir.

6- Yukarıda beyan olunan maddeler ile 13 üncü maddede zikri geçen mazbataların tanzimi vazifesi meclisi idarelerden vilayet encümeni daimilerine intikal etmiştir. Taşocaklarının tetkikatına ve keşfine ait muamelat da encümene racidir.

7- 14 üncü maddede muharrer fenni tetkiklerin icrası yine eskisi gibi mecburidir. Fakat netayicini muhtevi mazbataların encümeni vilayetçe tanzimi, muamelatı idariye ve kırtasiyenin alakalarına göre muhasebei hususiye ve encümen kalemlerince ifası ve ruhsatnamenin vilayet makamınca tasdiki kafidir. İmal müddeti ne kadar olursa olsun merkezden istizana, tasdiki ftli istihsaline hacet yoktur.

8- 15 inci maddede muharrer vesaik dahi encümen kalemince hıfzedilir. 16 ve 17 nci maddeler hükmü bakidir.

9- Nizamnamenin (ocaklardan ahzolunacak rüsum ve harç) hakkındaki üçüncü faslında münderiç maktu, nisbi ve mukannen resimler nizamnamede gösterilen hadler üzerinden istifa olunur. Ancak miktarları (Orman, Maadin ve Ziraat Nezaretince) tayin olunacağı beyan edilen rüsumu nisbiyenin yüzde yirmiyi tecavüz etmemek üzere tesbiti ocaklardan ihraç olunacak rüsumun beş seneyi geçmemek üzere

maktuiyete raptı muameleleri, encümeni vilayet mukarreratı üzerine valinin tasdiki ile iktisabı tamamıyet eder.

10- İlmühaber ve ruhsatname harçlarının 20 nci maddede beyan olunan derecatı mütefavitesi beyninde tensip olunacak miktarın tesbiti, bin dönümden fazla mesahai sathiyesi olan ocaklara ait ilmühaber ve ruhsatname harçlarının miktarının tayini için kezalik encümen karariyle valinin tasdiki kafidir.

11- Taşocakları ferağ, teferruğ, tefviz, tefevvuz ve intikalleri ve takrir istimai ve müzayedeye vaz'ı ve ihalesi muameleleri encümeni vilayet huzurunda icra kılınır. Resmi ferağ ve intikal keza encümeni vilayetçe ilmühaber veya ruhsatname harcı derecesinde bittakdir istifa olunur. Nizamnamenjn 21 inci maddesinde muharrer resim ve harçlar idarei hususiyeyi vilayete aittir. 22 nci madde hükmü bakidjr.

12- Tedabir-i teminiye ve tahaffuziye hakkında dördüncü faslın 23, 24, 25 inci maddeleri mer'idjr. 26 ncı maddede beyan olunan tatil muamelesi encümeni vilayetjn kararı ve valinin tasdiki ile tatbik olunur. Merkeze yazmağa lüzum yoktur.

13- 27 nci maddede beyan olunan ocakların keyfiyetj tasarrufundan veyahut rüsumu aidesinjn sureti teati ve tesviyesinden mütevellit ihtilaflar bidayeten encümeni vilayetçe istinafen Şürayı Devlet veya makamına kaim heyetçe hal ve faslolunur. 28 inci madde hükmü mahfuzdur.

14- Hilafı nizam hareket vukuunda edilecek muamelatı gösteren beşinci fasıl ahkamı şimdiye kadar olduğu gibi tatbik edilmekle beraber bu hususta cezayı nakdjlerin beş misline iblağı hakkındaki 17 Nisan 1338 tarihli ve 222 sayılı kanun hükmüne tevfiği muamele olunur.

15- Bundan böyle meclisi idareler taşocaklarına ait hiç bir muameleye bakmazlar.

16- Şimdiye kadar orman ve maadin idareleri tarafından taşocakları hakkında tutulmakta olan kuyudat, defatir, dosyalar ve derdesti muamele evrak usulen idarei hususiyelere devir ve tevdi olunur.

17- Taşocakları varidatını tahakkuk ve tahsil ettirmek ve iktiza eden muhafaza tertibatını temin eylemek üzere vilayet hususi bütçeleri ile meclisi umumiyelerce kabul olunacak kadroya tevfiğan muvazzaf maaşlı, ücretli, aidatlı memur ve korucu istihdamı vilayetlerin takdir ve tensibine terkedilmiştir.

18-Taşocaklarına ait muamelatı idariye ve hesabiye ve hukukiye yukarıda beyan olunan vazife ve salahiyetlerin hududuna göre aledderecat muhasebei hususiyeye ve encümen kalemleriyle encümeni

daimi heyetlerine ve vilayet makamına raci olmakla beraber hususatı fenniyede nizamname ahkamımündericesine tebaan vilayetin maden mühendislerine, fen memurlarına keşif vazifelerini tevdi makamı vilayet salahiyyettardır.

19- Köy sınırları içinde hasılatı köylere ait olup Köy Kanununun 17 nci maddesinin 10 uncu fıkrasında beyan olunan ocaklardan alınacak para Taşocaklan Nizamnamesinin mevaddı mahsusasında miktarları beyan olunan harç ve resimlerdir.

20- Taşocaklan Nizamnamesine müzeyyel 2 Temmuz 1330 tarihli kanun, menafii umumiyeye müteallik hususat için efrada ait arazi ile taşocaklarının muvakkaten sureti işgali hakkında 9 Şubat 1331 tarihli kanun ahkamı bakidir.

21-Yukarıki tariflere göre muamele ifası,

Taş ocakları muamelatının tedviri ve varidatının tahsilinin vilayet hususi idarelerine ait olduğu hakkında Kanun

KanunNo.6664 Yayım
Tarihi. 24/2/1956

Kabul
Tarihi: 15/2/1956 Resmi
Gazete No: 9242

Madde 1- Taş ocakları, Taş Ocakları Nizamnamesine uyularak doğrudan doğruya vilayetler tarafından taliplerine ihale olunur.

Taş ocaklarına mütaallik nispi ve mukarrer resimlerle harçlar, Köy Kanunu ile kabul edilen haklar mahfuz kalmak şartıyla vilayet hususi idareleri tarafından tahsil olunur.

Muvakkat madde- 6309 numaralı Maden Kanununun yürürlüğe girdiği 11/3/1954 tarihinden bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahakkuk veya tahsil edilmiş olan nispi ve mukarrer resimlerle harçlar vilayet hususi idarelerine aittir.

Madde2-Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Madde3-Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

((Bu kanun; taşocaklarının iller tarafından taliplerine ihale olunacağı, ayrıca taşocaklarına ilişkin nispi ve mukarrer resimlerle harçların il özel idareleri tarafından alınacağı hususlarına açıklık ve kesinlik getirmiştir.))

DEVLET HAKKI TARİFESİ

Devlet hakkının alınmasına dayanak oluşturan Devlet Hakkı Tarifesi, yasanın 115, 117 ve 118. maddelerine göre her yıl düzenlenmektedir 29/6/1954 tarihli Devlet Hakkı Tahakkuku Yönetmeliğinde Devlet hakkının hangi biçim ve yöntemle gerçekteştirileceği açıklanmıştır.

Her maden türü için tek bedel olmak üzere mali yılbaşından itibaren yürürlüğe konulan tarifede tenör dikkate alınmaz, kalite ve zenginlik durumuna göre sınıflandırma yapılır. Devlet hakkına esas olan kıymet, o yılın yaklaşık maden fiyatını belirlemektedir Fiyat değişimleri o yıl içinde meydana gelen dalgalanmalar tarifeyi etkilemez. Ancak yıllık değişimler söz konusudur.

Maden arama veya işletme ruhsatnameli ve imtiyazlı sahalarla, işletme talebi devresinde 57. maddeden izin alarak faaliyette bulunan sahalardan üretilen maden cevherlerinin satışı Devlet Hakkının ödenmesiyle olanaklıdır. Maden sahalarından üretimi yapılan veya yapılacak madenlerden birim başına alınan Devlet Hakkı, Devlete ödenen dolaysız bir vergidir.

MAHLUT CEVHERLER

1- Mahlutu oluşturan cevherlerden işbu Devlet Hakkı tarifesinde en yüksek değer taşıyan cevher esas kabul edilerek bu değer üzerinden %3 oranında Devlet Hakkı alınır.

Ancak Altın, Gümüş, Kobalt, Kadmiyum, Kalay, Molibden, Wolfram, Platin, İrityum, Paladyum, Osmiyum, Rhodyum, Ruthenyum, Vanadyum, Tintan, Niyop, Tantal, Zirkon, Bizmut, Radyum, Lityum, İtriyum, Berilyum, Lantan ve Lantan serisinden Neodyum, Seryum, Praseodyum, Aktinit serisinden Uranyum - Thoryum, gibi elementlerin mahlut cevherler içinde bulunması halinde beher tonda bulunan tenörleri tesbit edilerek tarifede

yer alan Devlet Hakkına esas olan bedelleri üzerinden % 1 nisbetinde ayrıca Devlet Hakkı tahsil edilir.

Şu kadar ki, tarifede yer almayan ve yukarıda sayılan elementlerin ekonomik değerde olmaları halinde meydana getireceği katma değer tesbit edilerek mahlut cevherlerden alınan Devlet Hakkına ilave edilir.

2- Maden Kanununun 140 ıncı maddesine göre, birlikte işletilmesi zorunlu Taşocağı veya 9.11.1976 tarihli Kararnameyle, Maden Kanununun 1 inci maddesine dahil edilen madenlerle birlikte işletilmesi zorunluluğu olan sahalarda her maden için Devlet Hakkı tarifesindeki bedelleri ayrı ayrı alınır.

İZABE VE ZENGİNLEŞTİRME CÜRUF LARI VE ARTIKLAR

1982 yılında eski cevherlerden kalma rafinaj, konsantrasyon, flotasyon ve izabe cüruf larıyla elekaltı tabir edilen üretim artıklarından alınacak Devlet Hakkı miktarı 1981 yılında olduğu gibi satış fiyatı üzerinden cüruf ve artığın tabi olduğu madenin Devlet Hakkı oranı uygulanarak alınır.

TAŞOCAKLARI NİZAMNAMESİNDE GEÇEN DEYİMLERİN KARŞILIKLARI

Arazii emiriye : Hazineye ait arazi

Arazii haliyei emiriye : Hazineye ait boş arazi

Arazii memlüke: Sahipli arazi

Arazii metruke: Halkın ihtiyaçları ve kullanması için ayrılan ve bırakılan arazi

Babıali: Başbakanlık

Canibi miri: Devlet

Dersaadet: İstanbul (veya Hükümet merkezi)

Devleti aliye : Türkiye Cumhuriyeti

Ferman: Bakanlar Kurulu Kararnamesi

Fermanı ali : Bakanlar Kurulu Kararnamesi

Hazreti padişah: Devlet Başkanı

Hükümeti mahalliye: Vilayet

Hükümeti seniye: Devlet.

İradei seniye: Bakanlar Kurulu Kararı

İradei seniye hazreti padişahı : Bakanlar Kurulu Kararı

Liva meclisi idaresi: Vilayet yönetim kurulu

Maadin Nezareti: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

(Maden İşleri Genel.Müdürlüğü)

Maadin idaresi : Maden İşleri Genel Müdürlüğü

Mahalli maden idaresi: Sanayi ve Teknoloji Bölge Müdürlüğü veya Müdürlüğü

Meclisi İdarei vilayet: Vilayet yönetim kurulu

Mukavelat muharrirliği: Noter

Nezaret:Bakanlık

Osmanlı altını : Türk lirası